

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОСВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези І Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	145
Калюжна Т. Г.	
МЕНТАЛЬНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЯК БАЗИС СТІЙКОСТІ ОСВІТЯН	149
Кін О.М., Жванія Т.В.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	152
Комісова Т.Є., Коваленко Л.П.	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКЛАДАННЯ ПОНЯТТЯ «ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ» НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	157
Коптєва Т.С.	
FEATURES MENTALITY AND METHODS OF EDUCATION	161
Suzanna Mykolaivna Kots, Vitaliy Pavlovich Kots	
ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ	169
Коченгіна М.В.	
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ПАТРІОТА В КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	176
Купіна І.О.	
ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПТИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У СВІТОГЛЯДНІЙ СИСТЕМІ ІВАНА ПРОКОПЕНКА	179
Левченко Н. М.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	186
Лугова М.С.	
МУЗИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА КИТАЇ: НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	191
Лі Хайцзюань	
САМООСВІТА ЯК ЗАПОРУКА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ	194
Майстрюк І.С.	
ІНТЕГРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В НУШ: СВІТОГЛЯДНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ	197
Маленко О.О., Муслієнко О.В.	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ: НОВІ ПРІОРИТЕТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	203
Малихіна О.Є.	
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ	207
Малярєва А.А.	

АКТУАЛЬНІСТЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Лугова М.С.

магістр психологічних наук, аспірантка кафедри філософії
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна, e-mail: sofine.manager1@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6916452>

Іван Федорович Прокопенко – славетна постать української педагогіки. Людина з великої літери, яку сьогодні вшановують усі, хто був знайомий із ним, хто досліджував його діяльність та результати його роботи. Людина, яка була не тільки майстром своєї педагогічної справи, а й справжнім патріотом України.

Події, що сьогодні відбуваються в нашій країні, є чорною сторінкою в національній історії, тож та велика кількість безвинних жертв, яка постраждала від рук російських загарбників, ніколи не буде забутою.

Україна є незалежною, суверенною державою, яка має довгу історію розвитку та формування. Вона має співочу мову, цікаві традиції, багату культуру, яскраві символи та родючу землю. Українці у всьому світі знамениті своєю гостинністю, смачною кухнею, гарними жінками та вольовим характером. Саме воля та прагнення до свободи обурило «східного сусіда», який прийняв рішення розв'язати криваву війну.

На тлі військового протистояння особливої уваги потребує патріотичне виховання дітей та молоді. Доросла частина населення чітко усвідомлює причинно-наслідкові зв'язки подій, що відбуваються, мають свою точку зору та володіють інформаційним ресурсом. Натомість у дітей та молоді виникає низка запитань, на які необхідно давати чіткі та однозначні відповіді із прикладами та метафорами в контексті «добре» та «погане». Сучасне становище на фронті викликає почуття патріотизму, адже воїнами, які ціною свого життя боронять рідну землю, неможливо не пишатись, це справжні сини козацького роду. Відданість і любов до своєї

Вітчизни, до свого народу та готовність до жертв і подвигів в ім'я інтересів своєї Батьківщини – саме цезараз демонструють українські воїни, які з плином часу будуть героями українських книжок.

Патріотичне виховання є комплексним поняттям. «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації», – таке визначення дає Міністерство освіти та науки України [2]. Саме це визначення охоплює всі аспекти поняття патріотизм, який є необхідним компонентом виховання сучасного громадянина, адже саме патріотизм закріплює у свідомості кожного громадянина не тільки гордість за свою країну і готовність її захищати, а й повагу до законів, норм, правил держави, до її громадян, до майна, до свобод співвітчизників, а отже, формує морально та духовно здорову людину.

Частиною патріотичного виховання є культура міжетнічних відносин. Важливо дослідити цей аспект у розрізі історичної ретроспективи, на прикладі подій Другої світової війни. Фашистська Німеччина на чолі з Адольфом Гітлером розпочала переслідування єврейського народу та прагнула «очистити землю» від цієї нації, вважаючи представників цього народу гіршими за себе. Близько 6 мільйонів осіб було закатовано та вбито нацистами та їхніми підсобниками. Однак були і люди, які попри загрозу власній безпеці допомагали євреям, переховуючи

їх, рятуючи єврейський дітей від жорстокої смерті. У 1953 році в Єрусалимі за рішенням Кнесету (парламенту) молодій державі Ізраїль було відкрито центр наукових досліджень та пам'ятник жертвам Катастрофи єврейського народу – меморіал «Яд Вашем» (дослівно – «пам'ять та ім'я»). Особливий статус був визначений законом для представників інших народів, які з благородних спонукань та з ризиком для власного життя рятували або сприяли порятунку євреїв у роки Голокосту. За давньою єврейською традицією, таких людей називають «хасідей умот ха-олам», що в перекладі з івриту означає «праведники серед народів світу». Зазвичай кажуть коротше: праведники світу. Звання «Праведник світу» має міжнародний статус. Тому, хто отримав статус Праведника світу, вручають диплом і медаль, на яких двома мовами, івритом і французькою, вибито напис: «В подяку від єврейського народу. Хторятує одне життя, рятує весь світ». Наразі звання «Праведник світу» отримали понад 24 тисячі осіб. Більшість цих людей жила в європейських країнах, окупованих нацистами. Найбільше Праведників у Польщі – понад шість тисяч [4].

Сьогодні від геноциду страждають українці, щодо яких небувало жорстокість виявляє Російська Федерація, для якої девіз «Ніколи знову» перетворився на «Можемо повторити». Саме фашистські звірства та кровожерливість Росія повторює сьогодні, вбиваючи мирних громадян незалежної держави. Тоді як Польща повторює досвід порятунку тих, кому допомога потрібна найбільше. Із початку воєнних дій в Україні до Польщі евакуювалось майже 4 мільйони українців, де їх було гостинно прийнято, де їм було надано все необхідне для комфортного перебування. Саме цей жест від поляків можна назвати яскравим прикладом культури міжетнічних відносин.

Іван Федорович – людина, яка підтримувала патріотичне виховання, була його ініціатором. Про це свідчать як біографічні дані, так і його учні. Іван Прокопенко – польовий гетьман Українського козацтва в Харківській,

Сумській та Полтавській областях, генерал-отаман Українського Козацтва, генерал-отаман Окремого науково-освітнього центру Українського козацтва імені Г.С. Сковороди, з 2002 року — директор Інституту Українського козацтва при ХНПУ імені Г.С. Сковороди [1]. Студенти згадують щорічну посвяту першокурсників у козаки та берегині козацького роду та народу. Ця яскрава подія кожного року справляла незабутнє враження на молодь, на їхніх батьків та була прикладом патріотичного виховання.

Тож найважливішою частиною навчального процесу в сучасних українських навчальних закладах та родинях є формування патріотизму та культури міжетнічних відносин, що є дуже важливим аспектом у соціальному та духовному розвитку дітей та молоді. На основі почуття патріотизму в дитині з плином часу виникає почуття відповідальності за державу і її незалежність, з'являється усвідомлення важливості збереження матеріальних і духовних цінностей суспільства, гідності людей, особистої відповідальності перед державою. К. Д. Ушинський вважає, що патріотизм є не лише важливим завданням виховання, а й потужним педагогічним інструментом для боротьби з зовнішніми ворогами [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Академік, професор, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди Прокопенко Іван Федорович: бібліогр. покажч. Сер.: *Професори ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Вип. 1. Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди*, наук. б-ка; уклад. Л.Г. Айдарова., відп.ред. О.Г. Коробкіна. Харків. ХНПУ, 2019. 53с.
2. Міністерство освіти та науки України. Офіційний сайт. Національно-патріотичне виховання. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 30.05.2022).
3. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. Вибрані педагогічні твори: у 2 т. К. 1983. Т.1: Теоретичні проблеми

педагогіки. 103 с.

4. Харківський музей голокосту. Офіційний сайт. Режим доступу:
<http://holocaustmuseum.kharkov.ua/> (дата звернення: 30.05.2022).